

OH, TA PROMET

Pred nekaj dnevi mi je žena rekla, naj grem v trgovino po hlebec kruha. Vreme je bilo lepo, pa sem se odločil, da ne grem z avtom, čeprav trgovina ni bila ravno blizu. Se bom vsaj malo sprehodil, kar mi bo zagotovo koristilo, sem pomislil in se odpravil.

Pločnik je bil skoraj prazen, le tam daleč pred menoj je na mostu nekdo slonel na ograji in gledal v reko, pa neka ženska z otroškim vozičkom me je prehitela, skoraj tekla je, tako se ji je mudilo. No, tudi nekdo na skiroju me je prehitel in me celo okregal, češ da ga oviram, ker hodim preveč po sredini pločnika. Ko sem gledal za njim, sem videl, da je kolono avtomobilov na cestišču prehiteval, saj so ti v strnjeni koloni vozili čisto počasi, se zaradi semaforja večkrat ustavili in v bistvu sploh niso bili veliko hitrejši od mene. Če bi sedel v avtu in se s kolono počasi premikal, o tem ne bi premišljal. Kot pešec ob tej koloni pa sem začel razmišljati, kako smo živeli, se premikali in potovali nekoč.

Ko sem se pred skoraj devetdesetimi leti na Bregu pri Ribnici rodil, tam ni bilo veliko prometa. V vasi ni bilo nobenega prevoznega sredstva, niti kolesa. Le pri eni hiši so imeli kočijo, s katero so se lahko kakšno nedeljo peljali v Ribnico k maši. V Ribnici pa je imel avto samo dr. Oražem, takrat edini zdravnik med Kočevjem in Ljubljano. In on se je pripeljal pred našo hišo in me pomagal spraviti na svet. Seveda vse to vem samo iz pripovedovanja mame.

Prve avtomobile sem videl, ko se je začela druga svetovna vojna in so se pripeljali v dolgih kolonah Italijani. Seveda smo te avtomobile lahko gledali samo od daleč. Ko so kasneje prišli Nemci, je eden od njihovih avtomobilov stal kar nekaj dni le nekaj metrov od naše hiše. Tudi tega sem lahko le gledal skozi okno. Ko smo nekega dne zvedeli, da nas bodo pripadniki Črne roke naslednji dan pomorili, smo morali takoj zapustiti dom. Kdo je naš beg organiziral, nismo izvedeli nikoli. Še istega dne smo zlezli v Ribnici na nemško kolono, ki nas je peljala v Ljubljano. To je bila moja prva vožnja z avtomobilom. Posebej se spomnim, kako so kolono v soteski nad Žlebičem napadli partizani in kako sva z bratom štela luknje, ki so jih delale krogle okrog nas. V Ljubljani smo do konca vojne živeli pri kurjaču hotela Slon. Kako smo preživeli, si danes težko predstavljam. Vem pa to, da sem bil ob koncu vojne sicer eno ali dve leti starejši od sošolcev v šoli, a najmanjši v razredu. Sem pa v Ljubljani spoznal tramvaj, na katerega sva se z bratom včasih obešala na zunanje stopnice, saj za vožnjo z njim nisva imela denarja.

Po končani vojni smo se hoteli čimprej vrniti domov. Mami je nekako uspelo, da smo se lahko vkrcali v enega od tovornih vagonov vlaka, ki nas je potem kakšnih šest ur vozil do Ribnice, saj je bila proga takrat še hudo poškodovana. Tako sem se pri devetih letih prvokrat peljal z vlakom. Hiša na Bregu je preživela vojno nepoškodovana, z bratom sva na njenem podstrežju celo našla kolo. Kakšno veselje! Brat se je že po nekaj dnevih znal voziti. Jaz sem bil še premajhen in sem samo sedel na zaščiti verige, z levo roko držal bilanco in se z nogama porival po dvorišču. Počasi sem se toliko izuril, da sem se začel spuščati po blagem klancu navzdol, ne da bi se z nogama dotikal tal. Potem sem začel uporabljati tudi pedala. To je bilo zelo težko, saj mi je bila v napoto predvsem »štanga« moškega kolesa, saj je moralo biti telo skrivljeno, če sem hotel doseči bilanco. Stvar se je bistveno izboljšala, ko sem toliko zrasel, da

sem kolo lahko zajahal. Potem je postalo zame pomembno prometno sredstvo. Z njim se nisem vozil samo po vasi in v Ribnico, ampak tudi v Kočevje, kamor sem hodil v gimnazijo. Prevoziti dobrih dvajset kilometrov in pravočasno priti do šole po takratni makadamski cesti, polni lukenj, ni bilo vedno enostavno. Predrta kolesa in slabo vreme so pač naredili svoje. Sem pa jeseni in spomladi privarčeval nekaj denarja, saj takrat nisem kupoval mesečnih kart za vlak. V počitnicah sem vsako leto s kolesom obiskal tudi Jezersko, saj so mi bile Češka koč in Kamniške planine še iz otroštva domače. Takšne razdalje s takim kolesom, ki ni imelo prestav, ni bilo enostavno. Vsak klanec je bil problematičen, tisti zadnji pred Jezerskim pa seveda najbolj. Pa sem vedno uspel! No, skoraj vedno! Ko sem se nekoč vračal proti domu, sem na takrat makadamski cesti že v tretjem ovinku pod Jezerskim zapeljal na precej velik kamen in vrglo me je čez rob ceste nekaj metrov globoko med drevje in grmovje. S težavo sem zlezal nazaj na cesto. Na glavi mi je hitro zrastle velika buška, na rami in trebuhu sem imel nekaj prask, a imel sem srečo, saj je bilo kolo nepoškodovano. Ko sem se v dolini pripeljal do potoka, sem se umil, zmočil majico in si jo ovil okrog glave. Doma sem moral seveda mami povedati, kaj se mi je zgodilo. Rekla mi je, da je mojega kolesarjenja konec, da bo kolo zaklenila in prodala. Pa ni bilo tako. Po nekaj dnevih mi je dovolila, da sem se zapeljal malo po vasi, čez nekaj dni sem moral nekaj peljati v Ribnico in jeseni mi je že dovolila, da sem se vozil v šolo v Kočevje. Konec moje vožnje s tem kolesom pa je bil, ko sem nanj naložil vrečo suhih gob in se peljal na odkupno postajo po stezici proti Ribnici. Vreča je bila tako velika, da čez njo nisem dobro videl poti. Tako sem s steze zapeljal v globoko dolino in se zaletel v veliko skalo. Meni se sicer ni zgodilo nič hudega, kolo pa je bilo uničeno, saj sta bila kolesa kar drugo ob drugem. Svojega kolesa nisem imel nikoli več.

Po končani gimnaziji sem odšel v Ljubljano na študij geografije. Tu se je dogajalo marsikaj. Prvih šest mesecev sem preživel na ulici, v postelji nisem ležal niti enkrat. Ko sem bil sprejet v AK, pa moja štipendija ni bila dovolj velika, da bi plačal stroške. Denar sem služil kot študent-miličnik in doživel marsikaj. Promet seveda ni bil tak kot danes in ker še ni bilo nikjer ne semaforjev, podvozov in drugih olajšav, smo morali ves promet urejati ročno. Bilo je zanimivo. V počitnicah sem en mesec urejal promet tudi v Kopru. Takrat sem prvič videl morje in tudi plaval v njem. Seveda sem šel tudi v študentsko brigado, ki je pomagala graditi cesto med Ljubljano in Celjem. Takrat se je v glavnem delalo s krampi in lopatami. Že po desetih dnevih dela sem dobil kostne žulje, ki so mi jih operirali v bolnici v Ljubljani, od koder sem se potem peš vračal pod Trojane, saj prevoza ni bilo. Krampa in lopate seveda potem nisem mogel vihteti, sem pa po delovišču nosil vodo. Skoraj vsak večer smo se družili ob tabornem ognju. Tam sem spoznal Marinko, brigadirko iz sosednjega tabora. Taborni ognji so postali kraj najinih srečanj in ko smo se ob slovesu poslavljali, mi je dala svoj naslov. Čez nekaj mesecev sem si od prijatelja sposodil kolo in se odpeljal v Trbovlje k njej na obisk. Njena družina me je zelo lepo sprejela. Ko je prišla na študij v Ljubljano, sva se čez eno leto poročila in živela skupaj v Študentskem naselju.

Po končanem študiju sva živela v Trbovljah, kjer se nama je rodil sin Marko. Ker sva potrebovala prevoz, sva si na banki sposodila denar in kupila avto. Plačala sva ga in ga dobila iz Kragujevca šele čez eno leto. Nisva ga imela prav dolgo. Ko sva se nekega večera peljala proti Ljubljani, se je pred nami nenadoma pojavil neosvetljen voz, ki je prečkal cesto, naložen pa z velikimi hlodi. Grozovito je počilo, avto je bil uničen, nihče v avtomobilu pa k sreči ni bil

težje poškodovan. Potem sva imela še nekaj avtomobilov, pa nobene resnejše nesreče. Tako sem v šestdesetih letih, kolikor imam voziško dovoljenje, plačal le trikrat kazni zaradi predolgega parkiranja.

Ko sem se danes po dolgem času odpravil peš v trgovino, sem opazoval promet. Koliko avtomobilov, motorjev, koles in celo nekaj skirojev je bilo na cesti, pa skoraj nobenega pešca. Ja, promet je danes precej drugačen kot je bil nekoč. Pregovor: PEŠ SE DALEČ PRIDE velja danes samo še za hribe, kjer še ni cest.